

REVIDERT FOLKEHELSEOVERSIKT 2021

Etter loven om folkehelsearbeid § 5 pålegges kommuner å utarbeide oversikt over befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse.

Folkehelseoversikten revideres årlig, og omfatter områdene

1. Befolkningsutvikling
2. Oppvekst og levekår
3. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
4. Skader og ulykker
5. Helserelatert adferd
6. Helsetilstand

Revideringen baseres på

- Folkehelse - og oppvekstprofil fra Folkehelseinstituttet 2021
- Ressursportalen Aldring og Helse, Nasjonalt senter
- Kunnskapsgrunnlag om fysisk aktivitet blant befolkningen i Innlandet, Høyskolen i Innlandet 2022

Det kan være nyttig å ta med i betraktningen at en stadig eldre befolkning vil kunne gi negative utslag på enkelte parametere som måles når utviklingen av folkehelse undersøkes. I tillegg fremlegges folkehelseprofilen med nye hovedtema hvert år, noe som betyr at ikke alle indikatorer fra statistikk for 2020 er med i profilen for 2021.

Merknad til folkehelseoversikten 2020:

Under godkjenning av folkehelseoversikten 2020 kom det innspill på at oversikten ikke inneholdt data om demens. En grunn til dette handler om at demens ikke var en av indikatorene på folkehelseprofilen i 2020. Det er det heller ikke i år 2021.

Det er derfor innlemmet data fra ressursbanken Aldring og Helse for å kunne si noe om status for demens i Eidskog.

Revideringen er godkjent av virksomhetsleder for kultur, helse, teknisk samt oppvekst. Dokumentet er ført i pennen av folkehelsekoordinator under medvirkning fra overnevnte virksomhetsledere.

Eidskog, mars 2021

Marit Høvik

Sammendrag

Sammenlignet med fjorårets profiler ser det ut til å være en positiv utvikling, især på områder som omhandler barn og unge. Undersøkelser viser at flere trives på skolen, flere er fornøye med lokalmiljøet, flere er med i en fritidsorganisasjon, det er flere aktive ungdommer, færre med søvnproblemer og flere som er fornøyd med egen helse. De som skårer laveste mestringsnivå på nasjonale prøver fortsetter å synke, og vi ser nå både «gule og grønne» tall her i motsetning tidligere «rødt».

Både antall barn med undersøkelse av barnevernet og antall barnevernstiltak er under fortsatt stadig økning. Kommunen ligger (i allfall statistisk) som tidligere signifikant dårligere an enn fylket og i landet som helhet.

De mindre positive tingene handler i hovedsak om helsetilstander som hjerte- og karsykdommer, psykiske utfordringer og muskel- og skjelettplager. Dog er ikke utviklingen markant i endring siden 2020. Som landet for øvrig vil man se stor nedgang i forholdstallet mellom personer i yrkesaktiv alder og personer i pensjonistalder, hvor behovet for omsorgstjenester gjerne øker. Presset på helsetjenestene vil øke, og det vil bli færre i yrkesaktiv alder å ansette i tjenestene.

Økt mestringstro og evne til selvhjelp i befolkningen, både på individuelt og kollektivt nivå, kan begrense etterspørselen fra helse- og velferdstjenester. Dette helsefremmende perspektivet kan være nødvendig for en bærekraftig helsetjeneste, og et bærekraftig folkehelsearbeid. Tilnærmingen gjør ikke sykdomsforebyggende og kurativt arbeid overflødig, men til et supplement.

1. Befolkningsutvikling

Folketall: pr 1.1.21 var det 6099 personer bosatt i Eidskog kommune.

Dette er en reduksjon fra 1.1.2020 på 7 personer. Framskrivninger mot år 2050 viser et forholdsvis stabilt folketall, dog med noe nedgang de første årene. Antall barn i aldersgruppen 0-17 år ser ut til å ligge relativt stabilt inn mot år 2050, imens aldersgruppen 80+ vil øke og dobles i samme periode.

Årstall		2025	2030	2035	2040	2045	2050
Geografi	Alder						
Hele landet	alle aldre ↕	5 497 555	5 625 562	5 741 564	5 841 616	5 918 033	5 972 155
	0-17 år ↕	1 091 248	1 058 592	1 050 550	1 071 854	1 090 893	1 090 298
	80 år+ ↕	274 912	361 377	428 787	492 408	553 107	629 961
Innlandet	alle aldre ↕	374 043	377 932	381 790	385 027	387 189	388 394
	0-17 år ↕	66 406	64 203	63 849	65 147	65 952	65 618
	80 år+ ↕	23 868	31 086	35 808	40 105	43 768	48 807
Eidskog	alle aldre ↕	6 043	6 072	6 119	6 158	6 176	6 175
	0-17 år ↕	897	848	831	841	840	834
	80 år+ ↕	468	586	689	818	918	1 040

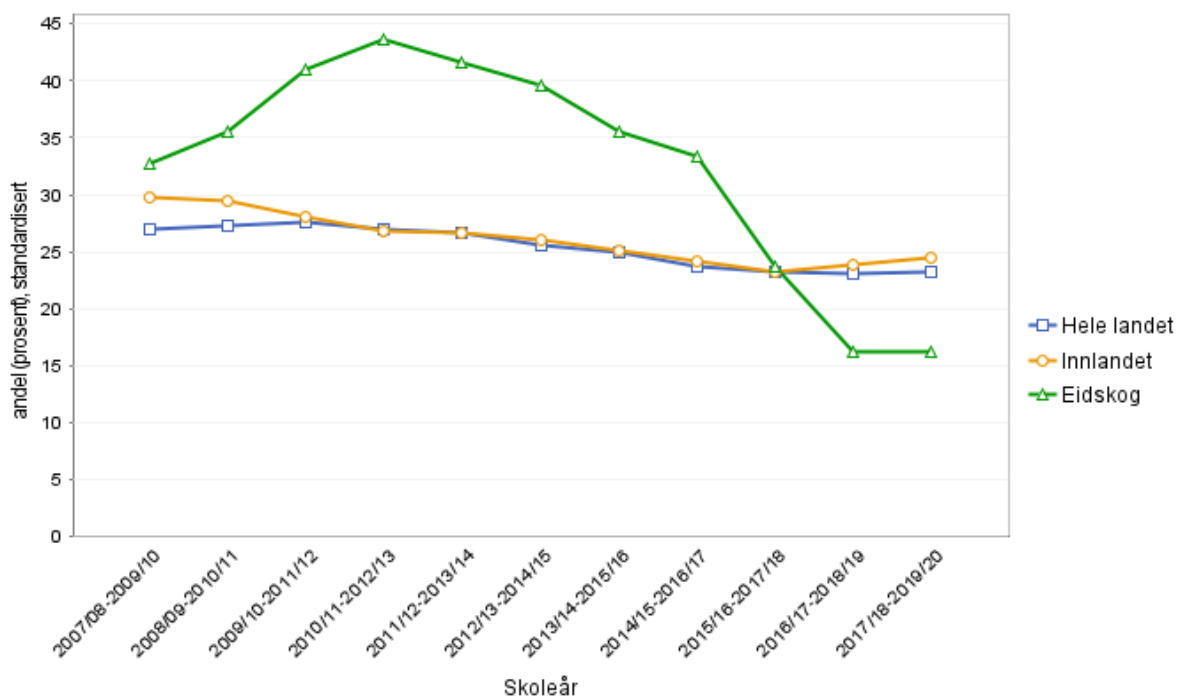
Framskrevet folkemengde fra 2025 til 2050, med utgangspunkt i folketallet per 1.1.2020.

Som tidligere beskrevet i folkehelseoversikten 2020 vil man se stor nedgang i forholdstallet mellom personer i yrkesaktiv alder og personer i pensjonistalder, hvor behovet for pleie og omsorg gjerne øker. Presset på helsetjenestene vil fortsette å øke, og det vil bli færre i yrkesaktiv alder å ansette i tjenestene.

2. Oppvekst og levekår

2.1 Skole

Den gode utviklingen som vises over tid på nasjonale prøver i lese- og regneferdigheter i barneskolen fortsetter. Utviklingen fra 2018 har gått fra «røde prikker» i barometeret til «gul prikk» på leseferdigheter, og «grønn prikk» på regneferdigheter. Det betyr at leseferdighetene for barn i Eidskog ikke er signifikant forskjellig fra landet som helhet. Laveste mestringsnivå i regning ligger signifikant bedre an enn ellers i landet (se figur under - 5.trinn. laveste mestringsnivå regning).

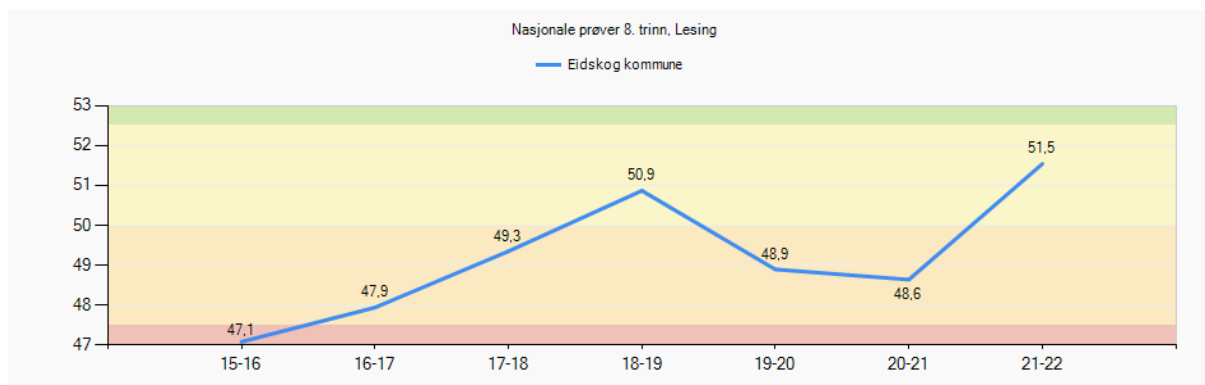

Som tabellen viser ser det ut til at grunnskolen langt på vei er i ferd med å snu en negativ trend i Eidskog.

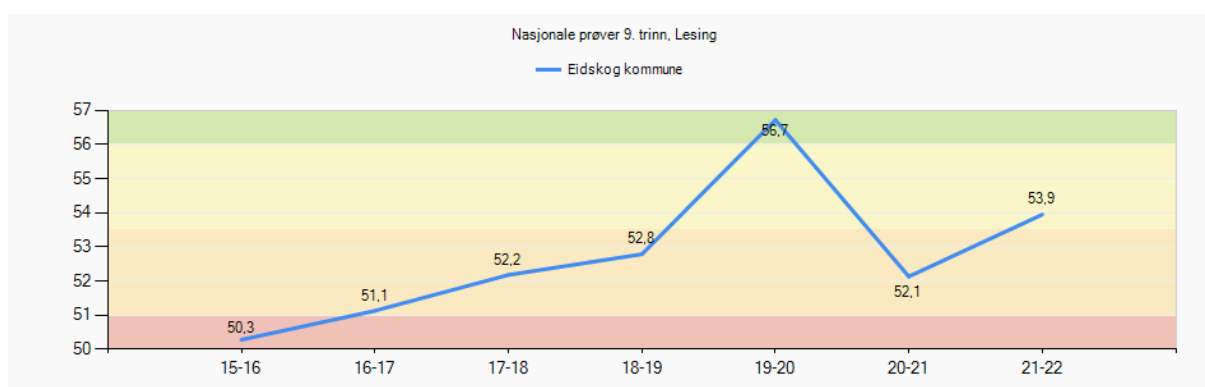
I profilene for 2021 finnes ikke indikatorer som viser nasjonale prøver for ungdomstrinnet

Nasjonale prøver er en del av nasjonalt kvalitetsvurderingsssystem (NKVS). NKVS skal bidra til kvalitetsutvikling på alle nivåer i grunnopplæringen, med henblikk på tilpasset opplæring og økt læringsutbytte for den enkelte elev. I tillegg skal det danne grunnlag for lokalt vurderings- og utviklingsarbeid gjennom skoleeiers og skoleleders tilrettelegging for vurderinger og oppfølging av resultater. Det

gjennomføres nasjonale prøver i lesing og regning på 8. og 9. trinn og i engelsk på 8. trinn. Vi velger her å kommentere resultatene for lesing på ungdomstrinnet. Dette fordi grunnleggende ferdigheter i lesing har svært stor betydning for standpunkt karakteren i faget norsk, men har også stor betydning for all annen læring. Dette betyr at elevenes leseferdigheter og læringsprogresjon i denne sammenheng følges nøye gjennom lokale og nasjonale kartleggingsprøver.

Nasjonalt snitt = 49,5

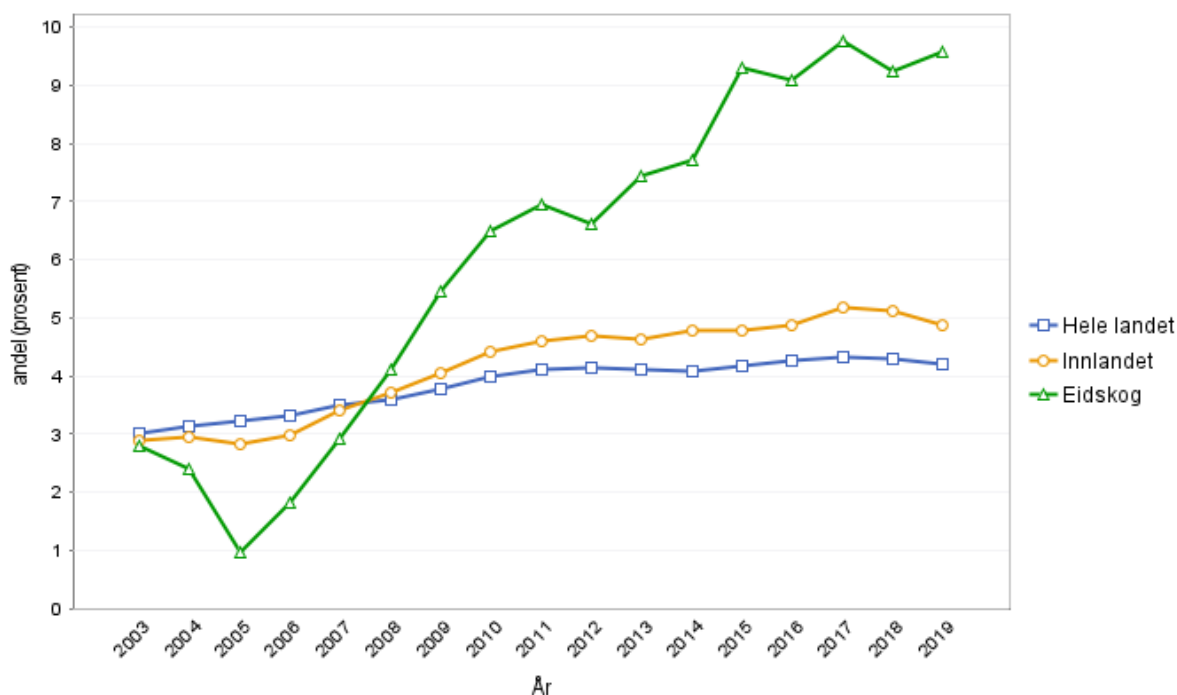

Nasjonalt snitt = 52,9

Resultatene har steget jevnt fra 2015. Noe tilbakegang i skoleårene 19/20 og 20/21, men nivået i disse årene ligger langt over nivået i årene fram til skoleåret 17/18. Oppgang siste skoleår og vi er igjen tilbake over landsnittet. Selv om grafen går litt ned noen år, ser vi over tid at grunnivået er betraktelig hevet.

2.2 Barnevern

Både antall barn med undersøkelse av barnevernet og antall barnevernstiltak er under fortsatt økning i Eidskog. Med økningen ligger kommunen (iallfall statistisk) signifikant dårligere an enn ellers i Innlandet og i landet som helhet.

Andelen barn 0-17 år med barnevernstiltak, kommune- og fylkesinndeling per 1.1.2020.

Ulik andel barn med barneverntiltak kan skyldes ulikhet i levekår, ulik terskler for å yte barneverntiltak, samt hvordan barneverntjenesten er innrettet i kommunen – om forebyggende tiltak ytes av barneverntjenesten eller andre hjelpeinstanser i kommunen.

Det vil være viktig for kommunen å følge med på hvor stor andel av barn i barnebefolkningen som har barnevernstiltak. Indikatoren fungerer også som en viktig bakgrunn for tolkning av flere av de andre indikatorene i folkehelseprofilen. Indikatoren er interessant å følge over tid, og også på tvers av barneverntjenester.

3. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Undersøkelser viser at flere trives på skolen, flere er fornøyde med lokalmiljøet, det er flere aktive ungdommer, færre med søvnproblemer og flere som er fornøyd med egen helse. I 2015 oppga 54 % av ungdomsskoleelevene i Eidskog at de var med i organisert fritidsaktivitet. I år har tallet steget til 57 %. Fortsatt er dette et lavere tall enn fylket og landet for øvrig, men utviklingen ser positiv ut.

4. Skader og ulykker

Drikkevannsforsyningen i Eidskog er i årets folkehelseprofil rangert som 0 med påfølgende rød prikk. Vi vet fra tidligere at forsyningen i Eidskog er svært god, og velger å tolke dette som rapporteringsfeil.

5. Helserelatert adferd

Andel ungdomsskoleelever i Eidskog som er fysisk aktive (svett og andpusten) sjeldnere enn én gang i uka skiller seg ikke fra fylket og landet for øvrig. Andelen 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. I perioden fra 2018-2019 svarte 28 % at de trener sjeldnere enn ukentlig. I perioden 2019-2020 hadde dette tallet sunket til 24 % for Eidskog.

6. Helsetilstand

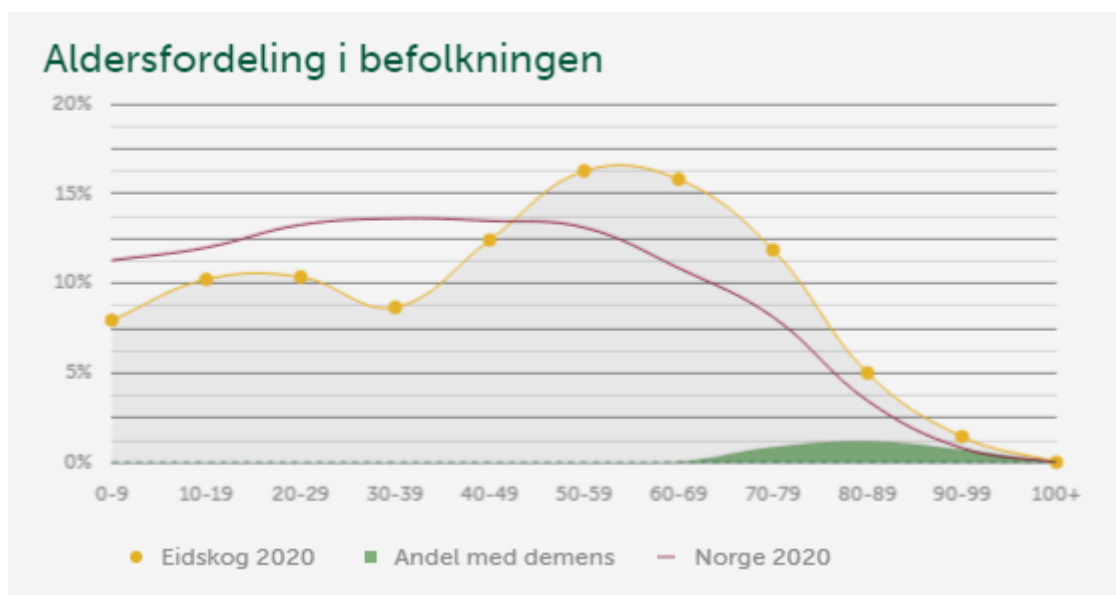
Eidskogs befolkning ser fortsatt ut til å ha større utfordringer med psykiske plager enn fylket og landet som helhet, men antall personer er noe synkende. Ungdata-undersøkelser viser en god nedgang fra 2018 i antall ungdom som opplever depressive symptomer.

Hva gjelder overvekt og fedme rapportert inn ved 1.sesjon er tallet fortsatt høyt sammenlignet til fylket og landet, men uendret de senere år.

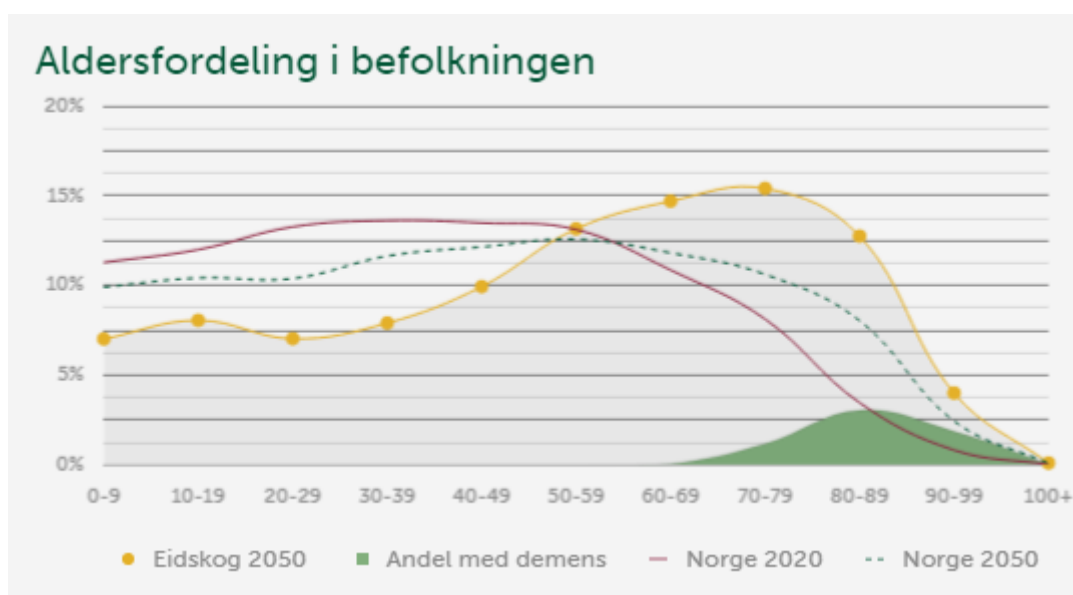
Utfordringer i forhold til hjerte/kar sykdom er fortsatt høyt, men her ser man positiv utvikling med nedgang i antall sykdomstilfeller, sykehusinnleggelser og dødsfall. Samme nedgang ses ved muskel/skjelettsykdommer.

Demens

Tall fra 2020 viser at det var 176 personer med demens i Eidskog, noe som tilsvarer 2.88 % av befolkningen. Sammenlignet mot landet for øvrig med 1.88 % er dette et høyt tall. Samtidig skal vi huske at befolkningen i Eidskog er eldre enn gjennomsnittet i Norge, og vil naturlig nok ha en høyere andel personer med demens. Omkring år 2050 er det anslått at det vil være omkring 383 personer, altså 6, 20 % av befolkningen med demens i Eidskog.

Tall fra år 2020 – 176 personer med demens i Eidskog

Prognose år 2050 – 383 personer med demens i Eidskog

Folkehelseprofil Eidskog 2021

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Eidskog	
Befolkning	1 Andel 80 år+, framskrevet til 2030	9,7	8,2	6,4	prosent		
	2 Personer som bor alene, 45 år +	29,0	26,9	25,7	prosent		
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	68	75	80	prosent		
	4 Vedvarende lavinntekt (hush.)	14,0	10,7	10,0	prosent		
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,5	2,6	2,8	-		
	6 Barn av enslige forsørgere	21,2	16,2	14,8	prosent		
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	23,3	18,0	15,6	prosent (a,k)		
	8 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	27,9	20,4	19,1	prosent (a,k)		
	9 Bor trangt, 0-17 år	11	14	19	prosent		
	10 Leier bolig, 45 år +	13,8	13,2	11,8	prosent		
	11 Trives på skolen, 7. klasse	88	89	89	prosent (k)		
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	21	24	23	prosent (k)		
	13 Gjennomføring i vdg. opplæring	81	76	77	prosent (k)		
	Miljø, stødder og utbykk	14 God drikkevannsforsyning	0	91	89	prosent	
		15 Andel tilknyttet vannverk	84	77	88	prosent	
16 Luftkvalitet, finkornet svevestøv		3,2	3,6	4,4	µg/m³		
17 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2020		65	70	68	prosent (a,k)		
18 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2020		84	88	85	prosent (a,k)		
19 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2020		37	63	64	prosent (a,k)		
20 Ensomhet, Ungdata 2020		18	21	22	prosent (a,k)		
21 Kan svømme, 17 år	89	90	89	prosent (k)			
Helse- relatert atferd	22 Lite fysisk aktive, Ungd. 2020	14	14	14	prosent (a,k)		
	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	25	25	prosent (k)		
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2020	39	40	37	prosent (a,k)		
Helsestatus	25 Forventet levealder, menn	77,4	79,0	79,6	år		
	26 Forventet levealder, kvinner	81,9	83,0	83,7	år		
	27 Utd.forskjeller i forventet levealder	-	3,3	3	år		
	28 Fornøyd med helse, Ungd. 2020	73	72	70	prosent (a,k)		
	29 Psykiske sympt./lidelser	211	170	157	per 1000 (a,k)		
	30 Muskel og skjelett	341	346	319	per 1000 (a,k)		
	31 Overvekt og fedme, 17 år	31	25	22	prosent (k)		
	32 Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	160	112	100	per 1000 (a,k)		
	33 Hudkreft, nye tilfeller	75	61	78	per 100 000 (a,k)		
	34 Vaksinasjonsdeknning, meslinger, 9 år	95,6	96,3	96,5	prosent		

Oppvekstprofil Eidskog 2021

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Oppvekstbarometer for Eidskog
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	15,4	18,4	20,6	prosent	
	2 Innvand. og norskf. med innv.foreldre	10,0	15,1	19,5	prosent	
Levekår	3 Vedvarende lavinntekt (hush.), 0-17 år	18	13	12	prosent	
	4 Bor trangt, 0-17 år	11	14	19	prosent	
	5 Barn av enslige forsrgere	21,2	16,2	14,8	prosent	
	6 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-25 år	14,7	11,7	11,5	prosent (a,k)	
	7 Barn med barnevernstiltak, 0-17 år	9,6	4,9	4,2	prosent	
Barnehage og skole	8 Bemanning i barnehage, oppfylt	92	83	67	prosent	
	9 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	21	24	23	prosent (k)	
	10 Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	16	24	23	prosent (k)	
	11 Trives på skolen, 7. trinn	86	89	88	prosent (k)	
	12 Mobbes på skolen, 7. trinn	7,9	6,3	5,9	prosent (k)	
	13 Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	40,6	42,0	42,3	poeng (k)	
Fritid og nærmiljø	14 Gjennomføring i vdg. opplæring	81	76	77	prosent (k)	
	15 Fornøyd med lokalmiljøet, 2020	65	70	68	prosent (a,k)	
	16 Med i fritidsorganisasjon, 2020	57	63	64	prosent (a,k)	
	17 Trygt i nærmiljøet, 2020	84	88	85	prosent (a,k)	
	18 Ensomhet, 2020	18	21	22	prosent (a,k)	
	19 Skjermtid over 4 timer, 2020	39	40	37	prosent (a,k)	
	20 Kan svømme, 17 år	87	90	88	prosent (k)	
Helse og helseetferd	21 Fornøyd med helse, 2020	73	72	70	prosent (a,k)	
	22 Depressive symptomer, 2020	11	13	15	prosent (a,k)	
	23 Psykiske sympt./lidelser, 15-24 år	182	166	163	per 1000 (a,k)	
	24 Søvnproblemer, 2020	18	24	28	prosent (a,k)	
	25 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	24	27	27	prosent (k)	
	26 Overvekt og fedme, 17 år	31	26	22	prosent (k)	
	27 Reseptfrie smertest. ukentlig, 2020	18	18	17	prosent (a,k)	
	28 Alkohol, har vært beruset, 2020	15	14	13	prosent (a,k)	
	29 Har brukt cannabis, 2020	3,4	2,3	3,9	prosent (a,k)	
	30 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,8	96,8	96,9	prosent	